

28.-30.4.2017.

L'Università di Catania 2022: LavLang28 Preliminary programme. <http://www.lavlang28.unict.it/sites/default/files/files/LavLang28%20Preliminary%20programme.pdf> (28.4.2022).

MOTSCHENBACHER, HEIKO 2021: Language and sexuality studies today. Why “homosexual” is a bad word and why “queer linguist” is not an identity. – *Journal of Language and Sexuality* 10 (1) s. 25–36. <https://doi.org/10.1075/jls.00011.mot>.

Kertomus Kotikielen Seuran 146. toimintavuodesta

Seura on perustettu vuonna 1876. Sen tehtävänä on edistää suomen kielen tutkimusta, tuntemusta ja käyttöä. Tällä hetkellä keskeisimpiä toimintamuotoja ovat aikakauslehti *Virittäjän* julkaiseminen sekä kokousten ja symposiumien järjestäminen. Lisäksi Seura myöntää vuosittain rahastoistaan apurahoja ja palkintoja.

Sadantenaneljäntenkymmenentenäkuudentena toimintavuotenaan Kotikielen Seura on kokoontunut neljä kertaa. Kokouksissa on käynyt keskimäärin 69 henkeä.

Vuosikokouksessa 13. maaliskuuta 2021 puheenjohtaja Mari Siirainen esitelmöi otsikolla ”Castrenianum: Helsinkiläisen fennistiikan tyysija 1956–2021”.

Huhtikuun 15. päivänä 2021 pidettiin teemapäivä aiheesta ”Mist bamlataa, ku puhutaa slangii?”. Professori emeritus Heikki Paunonen ja tohtori Jeongdo Kim esitelmöivät otsikolla ”Stadin slangin suosikkiaihepiirit Suomi-Stadi-sanakirjan valossa” ja professori Ulla-Maija Forsberg otsikolla ”Slangisanojen alkuperätyypit”.

Syyskuun 23. päivänä 2021 pidettiin Seuran perinteinen graduilta. Tatiana Batanina esitelmöi otsikolla ”’Katjuska on söpö, mutta itse en käytä sitä missään’: Suomen venäjänkielisten etunimet ja nimi-identiteetit”, Tiuhti Harju otsikolla ”’Naisten kiroilu kuulostaa vielä pahemmalta kuin miesten’ – Kieliasenteista kiroi-

lua kohtaan ja niihin vaikuttavista taustamuuttujista”, Maarit Krok otsikolla ”Konsessiivinen ja korrektiivinen *kuitenkin*”, Johanna Lipsanen otsikolla ”Tv- uutisten mukana: Katsojaan suuntautuva puhe Ylen televisiuutisissa 1967–2017” ja Anniina Ylinen otsikolla ”Kielen variaatiota eteläpohjalaisten ensimmäisen polven siirtolaisnaisten kirjeissä”.

Seuran puheenjohtajana on toiminut tohtori Mari Siirainen, ensimmäisenä varapuheenjohtajana professori Anne Mäntynen, toisena varapuheenjohtajana professori Jaakko Leino, sihteerinä tohtori Henri Satokangas, varasihteerinä maisteri Elina Vitikka, rahastonhoitajana dosentti Yrjö Lauranto sekä muina johtokunnan jäseninä tohtori Pilvi Heinonen, maisteri Anne Tiermas ja maisteri Toni Suutari.

Toiminnantarkastajina ovat olleet tohtori Annakaisa Pohjola ja maisteri Nico Wendelin sekä varatoiminnantarkastajina dosentti Suvi Honkanen ja tohtori Markus Hamunen. Kirjanpidosta on vastannut Aallon tilitoimisto.

Seuran johtokunta on kokoontunut toimintavuoden aikana 15.–17. maaliskuuta 2021, 8. huhtikuuta 2021, 3. kesäkuuta 2021, 26. elokuuta 2021, 30. elokuuta 2021, 14. syyskuuta 2021, 1.–4. loka-kuuta 2021, 4. marraskuuta 2021, 10. tammikuuta 2022, 16. helmikuuta 2022 ja 9. maaliskuuta 2022 eli yhteensä 11 kertaa.

Seurassa oli vuoden 2021 lopussa kuusi kunniajäsentä ja 558 jäsenmaksunsa maksanutta vuosijäsentä. Painetun Virittäjä-lehden jäsentilaajia oli 398 (täysjäseniä 169 ja opiskelijajäseniä 229) ja verkkolehden tilaajia 79 (täysjäseniä 42 ja opiskelijajäseniä 37). Virittäjää tilaamattomia jäseniä oli 81 (täysjäseniä 68 ja opiskelijajäseniä 13). Jäsenmaksuina olivat 10 euroa täysjäseneltä ja 5 euroa opiskelijajäseneltä. Seuraa on edustanut Tieteellisten seurain valtuuskunnan syyskokouksessa puheenjohtaja Mari Siirinen.

Kokouksessaan 8. huhtikuuta 2021 Sanakirjasäätiön rahaston lautakunta, jonka muodostavat Kotikielen Seuran johtokunnan jäsenet, on päättänyt käyttää Sanakirjasäätiön jaettavissa olevan tuoton ja edellisen vuoden varauksen, jotka ovat yhteensä 3 442,04 euroa, kokonaisuudessaan harjoittelijan palkkaamiseen kolmeksi kuukaudeksi pro gradujen digitointia ja mahdollisia muita digitointitöitä varten. 5. marraskuuta päätettiin ehdollisesti, että siinä tapauksessa, että Virittäjä tarvitsee lisärahoitusta, tuetaan Virittäjää Seuran käyttötililtä 5 000 eurolla sekä toissijaisesti, tarpeen vaatiessa, käytetään Sanakirjasäätiön tuottoja Virittäjän tukemiseen. Jos on tarve käyttää Sanakirjasäätiön tuottoja, muutetaan 8.4.2021 tehtyä päätöstä eli ei palkata harjoittelijaa digitointityötä varten vaan tuetaan Virittäjää. Vuoden 2020 tuottoja ei lopulta käytetty vuonna 2021, vaan ne säästyiivät käytettäväksi vuonna 2022. Tuottojen käytöstä vuonna 2022 tehdään vielä erillinen päätös.

Kokouksessaan 23. helmikuuta 2022 E. A. Saarimaan rahaston lautakunta, jonka muodostavat Kotikielen Seuran johtokunnan jäsenet, on päättänyt myöntää vuoden 2021 jaettavissa olevasta tuotosta ja viime vuonna tehdystä varauksesta, jotka ovat yhteensä 5 409,22 euroa, yhdeksän palkintoa: Heidi Nivalle 400 euroa artikkelista ”Onnellisemmat ajat näyttää siellä olevan tulossa: Liikeverbillisen progressiivirakenteen futurisia merki-

tyksiä vanhassa kirjasuomessa ja varhaisnykysuomessa” (*Virittäjä* 125), Emilia Tuurille 400 euroa artikkelista ”Liiketilanteen väylän ja suunnan kielentäminen suomessa” (teoksessa Anneli Pajunen & Mari Honko [toim.]: *Suomen kielen hallinta ja sen kehitys: Peruskoululaiset ja nuoret aikuiset*), Idastiina Valtasalmelle 400 euroa artikkelista ”Selkoa ihmisestä: Ihmisen sanan merkitykset ja käyttö selkokielisissä sanomalehtiteksteissä” (*Sananjalka* 63), Ildikó Vecsernyésille 400 euroa artikkelista ”Kuinka pääministeriä puhutellaan? Puhuttelu Suomen ja Unkarin pääministereiden Facebook-päivitysten kommentteissa” (*Virittäjä* 125), Anna Heinolle 150 euroa artikkelista ”Toislajiset eläimet *Virittäjä*-lehdessä” (Teoksessa Rea Peltola, Anni Jääskeläinen & Katariina Harjunpää [toim.]: *Kieli ja eläin: Vuorovaikutusta ja kieliooppia monilajisissa yhteisöissä*), Helmi Kilpeläiselle 150 euroa artikkelista ”Löytymisen merkityksiä” (*Kielikello*), Satu Mattilalle 150 euroa artikkelista ”Lukion S2-oppikirjoissa lukija ihmettelee salmiakia ja rätvänää syövää mökkikansaa” (*Suomenopettajat*), Susanna Muukkoselle 150 euroa artikkelista ”Menikö perille? Monitulkintainen ironia” (*Kielikello*) ja Anna Sundqvistille 150 euroa artikkelista ”Murteet suomalaisessa Youtubessa” (*Kielikello*). Loput tuotosta varattiin myöhempää käyttöä varten.

Kokouksessaan 24. helmikuuta 2022 August Ahlqvistin, Yrjö Wichmannin, Kai Donnerin ja Artturi Kanniston rahastojen yhteinen lautakunta, johon ovat kuuluneet Suomalais-Ugrilaisen Seuran edustajina professori Ulla-Maija Forsberg, professori Sirkka Saarinen ja asemansa puolesta Suomalais-Ugrilaisen Seuran esimies professori Riho Grünthal sekä Kotikielen Seuran edustajina esimies Mari Siirinen ja professori Anne Mäntynen, on päättänyt myöntää August Ahlqvistin, Yrjö Wichmannin, Kai Donnerin ja Artturi Kanniston rahastojen käytettävissä olevasta vuoden 2021 tuotosta seuraavat pal-

kinnot: Olli Kupariselle Tampereen yliopistosta 4 000 euroa väitöskirjasta *Muutoksen mekanismit: Kolmen aikapisteen reaaliaikatu tutkimus Helsingin puhekielestä*, Mariann Bernhardtille Turun yliopistosta 2 500 euroa väitöskirjasta *Määräisyys ja objektin merkitseminen mordvalaiskielissä*, Krista Teeri-Niknammoghadamille Turun yliopistosta 2500 euroa väitöskirjasta *Edessä ja edellä: Suomen ete-vartaloisten tilagrammien merkitykset ja metaforisuus*, Jaakko Raunamaalle Helsingin yliopistosta 2 000 euroa väitöskirjasta *Finnic anthroponymy in the Middle Ages: Perspectives on pre-Christian and early Christian personal names* ja Anu Rouhikoskelle Helsingin yliopistosta 2 000 euroa väitöskirjasta *Direktiivien variaatio: Pyynnöt, neuvot ja ohjeet asiakaspalvelutilanteessa*.

Kokouksessaan 2. maaliskuuta 2022 Lauri Kettusen rahaston lautakunta, johon ovat kuuluneet puheenjohtaja Mari Siirainen, professori Riho Grünthal ja tohtori Henri Satokangas, on päättänyt myöntää vuoden 2021 haettavana olleesta 3 485,59 eurosta Helsingin yliopistossa työskennelleiden Viron kielen ja kulttuurin opettajien haastatteluihin ja aineistonkäsittelyyn 1 400 euroa: Tuuli Tuiskille 1 000 euroa koordinoimiseksi, tekniseksi toteuttamiseksi ja osin haastattelujen moderoinniksi sekä erikseen rekrytoitavalle haastattelijalle 400 euroa. Lisäksi päätettiin myöntää Aleksi Palokankaalle väitöskirjahankkeen kyselyn ja aineistonkeruun toteutukseen 1 500 euroa. Loput varattiin myöhempää käyttöä varten.

Kokouksessaan 8. helmikuuta 2022 Hesteon koululaiskielirahaston lautakunta, johon ovat kuuluneet esimies Mari Siirainen, Hesteon hallituksen jäsen Leena Paatero, dosentti Yrjö Lauranto ja tohtori Henri Satokangas, on päättänyt, että Hesteon koululaiskielirahaston vuoden 2021 tuotosta ja edellisuosien varauksesta koostuvista 603,48 eurosta käytetään vuonna 2022 korkeintaan 600 euroa Helsingin yliopiston Vii-

kin normaalikoulun kielikeruun toteuttavien oppilasryhmien palkitsemiseen.

Kuluneena toimintavuonna Seura on perinteiseen tapaan onnitellut ansioituneita jäseniään heidän merkkipäivinänsä sekä ottanut osaa poismenneiden jäsenten omaisten suruun.

Aikakauslehti Virittäjä ilmestyi vuonna 2021 neljänä vihkona, joissa oli yhteensä 628 sivua. Vuoden 2021 lopussa tilaajia oli 477. Päätoimittajana on toiminut professori Hanna Lappalainen, elokuusta alkaen myös dosentti Laura Visapää. Toimitussihteerinä on työskennellyt maisteri Markus Lakaniemi. Kirjallisuusosastosta on vastannut tohtori Karita Suomalainen. Varapäätoimittajana ja verkkotoimittajana on toiminut dosentti Johanna Komppa. Virittäjän taloutta ja tilauksia on hoitanut maisteri Helena Nurmikari.

Aikakauslehti Virittäjän toimitusneuvosto on kokoontunut 3. maaliskuuta 2022. Toimitusneuvoston puheenjohtajana on toiminut Seuran puheenjohtaja Mari Siirainen. Muina jäseninä ovat toimineet Marja Etelämäki (Universitet i Oslo), Vesa Jarva (Jyväskylän yliopisto), Scott Jarvis (University of Utah), Leelo Keevallik (Linköping University), Lari Kotilainen (Helsingin yliopisto), Niina Lilja (Tampereen yliopisto), Liina Lindström (Tarton yliopisto), Liisa Mustanoja (Tampereen yliopisto), Krista Ojutkangas (Turun yliopisto), Heli Paulasto (Itä-Suomen yliopisto), Kaarina Pitkänen-Heikkilä (Helsingin yliopisto), Rea Peltola (Université de Caen Normandie), Pia Päiviö (Nordeuropa-Institut der Humboldt-Universität zu Berlin), Toini Rahtu (Helsingin yliopisto), Jouni Rostila (Helsingin yliopisto), Minna Saarelma-Paukkala (Helsingin yliopisto), Sari Sulkunen (Jyväskylän yliopisto), Mirja Tarnanen (Jyväskylän yliopisto), Stefan Werner (Itä-Suomen yliopisto) ja Jussi Ylikoski (Oulun yliopisto / Sámi University of Applied Sciences).

Seuran oma pääoma tilinpäätöksessä on 250 693,78 euroa. Seuran pitkäaikaisen sijoitusten arvoksi on vuoden 2021 tilinpäätökseen merkitty 176 130,59 euroa. Pitkäaikaiset sijoitukset jakautuvat Seuralle ja rahastoille seuraavasti: Kotikielen Seura 3,9 %, Sanakirjasäätiö 36,1 %, Lauri Kettusen rahasto 31,8 %, E. A. Saarimaan rahasto 31,6 % ja Hesteon koululaiskielirahasto 1,6 %. Seuran ja Virittäjän pankkitalletusten kokonaismäärä on ollut tilikauden päättyessä 80 878,41 euroa, joista Virittäjän osuus on ollut 34 063,40 euroa. Vuoden 2021 taseessa vastaavaa ja vastattavaa on kumpaakin 258 824,70 euroa.

Virittäjän tuotot olivat vuonna 2021 ilman avustuksia yhteensä 54 427,31 euroa. Nämä tuotot ovat kertyneet tilausmaksuista (21 457,31 euroa) ja muista tuotoista (32 970,00 euroa). Tieteellisten Seurain Valtuuskunnan myöntämä julkaisuavustus oli 21 000,00 euroa. Yhteensä Virittäjän tuotot olivat 69 669,32 euroa. Menoja kertyi 54 090,18 euroa. Suurimmat kulut aiheutuivat painatuksesta ja postituksesta (14 291,66 euroa) sekä henkilöstökuluista (31 083,75 euroa).

Virittäjän tulos vuodelta 2021 osoittaa 16 067,35 euroa ylijäämää.

Seuran tuotot koostuivat pääosin jäsenmaksuista, jotka olivat 3 401,75 euroa. Seuran varsinaisen toiminnan kulut olivat 5 970,27 euroa, ja ne koostuivat pääosin esiintyjäpalkkioista (2 050,00 euroa), jäsenkokousten järjestämisestä, rahaliikenteen kuluista sekä jäsen- ja viranomaismaksuista. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tulos oli 16 204,29 euroa, ja rahastoihin tuotoista siirrettiin 14 057,83 euroa. Seuran tulos vuodelta 2021 on 457,46 euroa alijäämäinen.

Kotikielen Seuran ja Virittäjän vuoden 2021 yhteinen tilinpäätös osoittaa tuottoja 89 768,92 euroa, kuluja 60 090,50 euroa, ja rahastoille siirrettiin 14 057,83 euroa. Ylijäämäksi muodostuu 15 609,89 euroa.

Helsingissä 14. maaliskuuta 2022

HENRI SATOKANGAS
Kotikielen Seuran sihteeri
seura@kotikielenseura.fi

HAVAINTOJA JA KESKUSTELUA

Lisää uusia lainaetymologioita suomen onomatopoeettisille sanoille

Perinteisen etymologisen näkemyksen mukaan onomatopoeettiset sanat ovat syntyneet johtamisen tai lainaamisen ulkopuolisella uudisluonnilla, joka perustuu äänen jäljittelyyn (ks. Juntila 2015: 246). Tällaista sanojen syntyprosessia Hermann Paul on kutsunut *alkusynnyksi*

(saks. *Urschöpfung*). Fennistisessä tai fennoungristisessa kirjallisuudessa useat tutkijat (mm. Paavo Ravila, Erkki Itkonen ja Jorma Koivulehto) ovat kannattaneet alkusyntyä onomatopoeettisten sanojen alkuperän selityksenä (ks. Juntila 2015: 246–247).